

معماری اطلاعات

برای حرفه‌مندان اطلاع‌رسانی

سیو بتلی

ترجمه:

دکتر محسن نوکریزی

دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد

با همکاری:

الهام یوسف‌زاده نجدی تبریز

سرشناسه	:	بتلی، سو
عنوان و نام پدیدآور	:	Batley, Sue
مشخصات نشر	:	تهران : چاپار، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۲۷۰ ص. : مصور، جدول.
شابک	:	978-600-276-065-4
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبای مختصر
یادداشت	:	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۲۷۰: همچنین به صورت زیر نویس.
شناسه افزوده	:	نوکاریزی، محسن، ۱۳۴۵ -، مترجم
شناسه افزوده	:	یوسف زاده نجدی تیریز، الهام، ۱۳۶۶ -
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۸۰۵۶۴۴

تهران: ۸۸۸۹۹۶۸۰ - ۰۹۱۲۱۹۶۰۲۱۴

تهران - خیابان ولی عصر (عج) - بالاتر از زرتشت
کوچه نوربخش - پلاک ۴۰ - نشر چاپار

معماری اطلاعات برای حرفه‌مندان اطلاع‌رسانی
سیو بتلی

ترجمه دکتر محسن نوکاریزی
دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد

یا همکاری: الهام یوسف زاده نجدی تیریز
صفحه‌آرا و طراح جلد: رحیم کیبیرصاحب
ناظر فنی چاپ: مریم تقضلی
چاپ اول ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۶-۰۶۵-۴ ISBN: 978-600-276-065-4

قیمت: ۱۴,۰۰۰ تومان

حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.

فهرست مندرجات

۱۱	پیشگفتار مترجم
۱۳	پیش گفتار
۱۶	درباره نویسنده
۱۷	فصل ۱: معماری اطلاعات: مقدمه
۱۷	تعریف معماری اطلاعات
۲۱	مفاهیم اصلی
۲۹	خلاصه
۲۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۳۰	منابع
۳۱	فصل ۲: مباحث مقدماتی
۳۳	ممیزی اطلاعات
۳۷	نیازهای اطلاعاتی
۴۵	روش‌های پژوهش
۵۰	تحلیل وظیفه
۵۷	تحلیل منبع
۶۳	مدل‌سازی کاربر
۶۸	خلاصه: مطالعه موردی
۷۴	منابعی برای مطالعه بیشتر
۷۴	منابع
۷۷	فصل ۳: جستجو و یافتن
۷۸	راهنماهای جستجو
۸۳	ویژگی‌های جستجو و عبارت‌های جستجو
۹۸	یافتن

۱۰۹.....	تاکسونومی‌ها.....
۱۲۶.....	نمای کلی.....
۱۲۶.....	منابعی برای مطالعه بیش‌تر.....
۱۲۷.....	منابع.....
۱۲۹.....	فصل ۴: مدارک و توصیف مدرک.....
۱۳۰.....	توصیف مدرک و تحلیل محتوا.....
۱۳۹.....	اِبر داده.....
۱۴۳.....	دوبلین کور.....
۱۴۷.....	ساخت اصطلاحنامه و هستی‌شناسی‌ها.....
۱۶۲.....	خلاصه.....
۱۶۲.....	منابعی برای مطالعه بیش‌تر.....
۱۶۳.....	منابع.....
۱۶۵.....	فصل ۵: طراحی محیط رابط و صفحه نمایش.....
۱۶۷.....	محیط رابط انسان رایانه.....
۱۷۰.....	مدل‌های ذهنی و استعاره‌ها.....
۱۷۳.....	سیک‌های تعامل.....
۱۷۹.....	اصولی پایه طراحی.....
۱۸۴.....	طراحی صفحه نمایش.....
۱۸۶.....	چیدمان صفحه نمایش.....
۱۹۲.....	مسیریابی.....
۲۰۱.....	ارتباط تصویری.....
۲۰۵.....	رنگ.....
۲۰۹.....	خلاصه.....
۲۱۲.....	منابعی برای مطالعه بیش‌تر.....
۲۱۲.....	منابع.....
۲۱۵.....	فصل ۶: مدیریت و نگهداری.....
۲۱۵.....	مدیریت محتوا.....
۲۲۰.....	راهبرد مدیریت محتوا.....
۲۲۴.....	مباحث مدیریت و نگهداری.....
۲۲۸.....	منابعی برای مطالعه بیش‌تر.....
۲۲۹.....	منابع.....

فصل ۷: ارزشیابی.....	۲۳۱
سنجه‌های عینی اثربخشی نظام.....	۲۳۵
ارزشیابی معماری‌های اطلاعات.....	۲۴۳
اندیشه‌های نهایی درباره ایجاد معماری اطلاعات.....	۲۴۷
افکار نهایی درباره معماران اطلاعات.....	۲۴۸
منابع.....	۲۵۰
پیوست ۱: جداول فرآینمای دهمی دیوئی: خلاصه.....	۲۵۱
پیوست ۲: فهرست الفبایی.....	۲۵۲
پیوست ۳: مدخل‌های اصطلاحنامه.....	۲۵۳
پیوست ۴: درختواره اصطلاحات.....	۲۶۰
نمایه.....	۲۶۱
واژه‌نامه.....	۲۶۷

فهرست شکل‌ها

شکل ۱-۱. رده‌بندی سلسله جانوران.....	۲۵
شکل ۱-۲. نقشه اطلاعات: جستجو برای «ترسیم نقشه اطلاعات».....	۳۴
شکل ۲-۲. جریان‌های اطلاعات.....	۴۳
شکل ۳-۲. پرسش‌های پژوهش کمی.....	۴۶
شکل ۴-۲. پرسش‌های پژوهش کیفی.....	۴۷
شکل ۵-۲. تحلیل وظیفه: تمیز کردن دندان.....	۵۱
شکل ۶-۲. تحلیل وظیفه: خرید کتاب.....	۶۴
شکل ۷-۲. صورتک‌ها.....	۶۷
شکل ۱-۳. ویژگی‌های جستجو و مرور.....	۸۲
شکل ۲-۳. دفع مواد خطرناک.....	۸۵
شکل ۳-۳. جستجو برای دفع مواد خطرناک.....	۹۰
شکل ۴-۳. جستجو برای «دفع مواد خطرناک».....	۹۰
شکل ۵-۳. جستجوی دایالوگ.....	۹۲
شکل ۶-۳. جستجوی پیشرفته گوگل.....	۹۵
شکل ۷-۳. صفحات آبی دایالوگ: برخی فیلدهای جستجوپذیر در پایگاه داده اینسپک.....	۹۶
شکل ۸-۳. ویژگی‌های جستجو.....	۹۷
شکل ۹-۳. اوپن دایرکتوری: سرصفحه.....	۱۱۰
شکل ۱۰-۳. اوپن دایرکتوری: رده مرجع.....	۱۱۱
شکل ۱۱-۳. اوپن دایرکتوری: رده مدیریت دانش.....	۱۱۱
شکل ۱۲-۳. اوپن دایرکتوری: رده معماری اطلاعات.....	۱۱۲
شکل ۱۳-۳. رده‌های چندسلسله‌ای - اوپن دایرکتوری: رده معماری اطلاعات.....	۱۱۹
شکل ۱۴-۳. اوپن دایرکتوری: کاربردپذیری وب.....	۱۲۰
شکل ۱-۴. مؤلفه‌های محتوا: یک مدرک، چندین استفاده.....	۱۳۶

شکل ۲-۴. روابط.....	۱۳۸
شکل ۳-۴. مارک ۲۱: رئوس مطالب.....	۱۴۱
شکل ۴-۴. دوبلین کور.....	۱۴۵
شکل ۵-۴. مدخل‌های اصطلاحنامه: علایم اختصاری و روابط.....	۱۵۲
شکل ۱-۵. نوار ابزار مایکروسافت ورد.....	۱۷۲
شکل ۲-۵. نوار ابزار اینترنت اکسپلورر.....	۱۷۳
شکل ۳-۵. محیط رابط دستوری کلاسیک دایالوگ.....	۱۷۵
شکل ۴-۵. محیط رابط دستوری دایالوگ وب.....	۱۷۶
شکل ۵-۵. اوپن دایرکتوری.....	۱۷۷
شکل ۶-۵. سراسفحه اکسپدیای بریتانیا.....	۱۷۸
شکل ۷-۵. کتابخانه ملی بریتانیا: سراسفحه.....	۱۸۹
شکل ۸-۵. کتابخانه ملی بریتانیا: صفحه مسیر یاب واسط (از نقشه وبگاه).....	۱۸۹
شکل ۹-۵. کتابخانه ملی بریتانیا: صفحه محتوا.....	۱۹۰
شکل ۱۰-۵. بی‌بی‌سی بریتانیا: سراسفحه.....	۱۹۱
شکل ۱۱-۵. وبگاه گاردین بریتانیا: سراسفحه.....	۱۹۲
شکل ۱۲-۵. وبگاه گاردین بریتانیا: صفحه محتویات.....	۱۹۳
شکل ۱۳-۵. تی‌اف‌پی‌ال: سراسفحه.....	۱۹۴
شکل ۱۴-۵. وبگاه اپیکورس: سراسفحه.....	۱۹۵
شکل ۱۵-۵. اوپن دایرکتوری: پیوندهای مسیریابی.....	۱۹۷
شکل ۱۶-۵. بی‌بی‌سی: الفبایی.....	۱۹۹
شکل ۱۷-۵. مرورگر فایرفاکس.....	۱۹۹
شکل ۱۸-۵. گوگل: سراسفحه.....	۲۰۲
شکل ۱۹-۵. یاهو: سراسفحه.....	۲۰۳
شکل ۲۰-۵. دانشگاه متروپولیتن لندن: سراسفحه شبکه برون‌سازمانی.....	۲۰۴
شکل ۲۱-۵. دانشگاه متروپولیتن لندن: سراسفحه شبکه درون‌سازمانی.....	۲۰۴
شکل ۱-۶. سلسله‌مراتب مک‌کیور.....	۲۱۷
شکل ۲-۶. چرخه حیات اطلاعات.....	۲۱۸
شکل ۱-۷. معمار اطلاعات: عناوین شغلی.....	۲۴۹
شکل ۲-۷. معماری اطلاعات: مهارت‌ها.....	۲۵۰

پیشگفتار مترجم

خداوند عز و جل را شاکر و سپاسگزارم که یک بار دیگر بر این بنده خود منت نهاد و توان انجام خدمتی دیگر برای خلق را عطا فرمود. بی شک بدون لطف بی کران او امکان هیچ کاری برای بنده میسر نیست.

پس از تغییر عنوان رشته تحصیلی «کتابداری و اطلاع رسانی» به «علم اطلاعات و دانش شناسی»، و نیز به تبع آن، تغییرات وسیع در سرفصل دروس مقاطع تحصیلی مختلف، نیاز به منابع اطلاعاتی، به ویژه در حوزه دروس جدید بر همگان مبرهن است. البته در مقطع دکتری این نیاز قدری چشمگیرتر به نظر می رسد چون سرفصل دروس دستخوش تغییرات زیادی شده است. در این راستا و بر اساس رسالت دانشگاهی و حرفه ای خود و پس از آنکه تدریس بخشی از درس «معماری اطلاعات» برعهده اینجانب گذاشته شد، بعد از مطالعه کامل و چندین باره تنها اثر موجود در این حوزه از نگاه متخصصان علم اطلاعات و دانش شناسی، یعنی کتاب «معماری اطلاعات برای حرفه مندان اطلاع رسانی»، تصمیم گرفتم این اثر را به فارسی برگردانم. پس از ترجمه بخش هایی از آن، برای ترجمه فصل های سوم و چهارم کتاب از دانشجوی دکتری گروه، خانم الهام یوسف زاده نجدی تبریز، کمک گرفتم که وی ترجمه اولیه این دو فصل را انجام داد. هرچند مقابله متن ترجمه شده و ویرایش نهایی کار توسط نگارنده این سطور انجام شد اما لازم است از کمک های ارزنده ایشان تشکر کنم. بی شک این ترجمه خالی از اشکال نخواهد بود و اشکالات را به دیده منت از همه بزرگان و اساتید و دانشجویان رشته می پذیریم و از آن درس خواهیم گرفت.

از ویژگی‌های این اثر، سادگی آن و طرح مباحث با دیدی است که برای تمام افراد فعال در حرفه ما کاملاً قابل درک است. اگر مباحث مربوط به معماری اطلاعات از دید متخصصان رایانه نوشته شود، بی‌شک کاربرد چندانی برای حرفه‌مندان علم اطلاعات و دانش‌شناسی نخواهد داشت و مشکل زیادی را از ایشان حل نخواهد کرد. تخصص و تبحر مؤلف اثر اصلی در حوزه فهرستنویسی و رده‌بندی و معماری اطلاعات، و به همین دلیل، استفاده از مثال‌های کاربردی و مفید، بر ارزش این اثر افزوده است.

هیچ ادعایی نمی‌کنیم که این اثر می‌تواند تمام سرفصل‌های درس یاد شده را پوشش دهد، اما به مثابه متنی اولیه برای بخشی از آن‌ها مفید خواهد بود و امید داریم همکاران ارجمند اثری گرانباتر و جامع‌تر از این اثر، تألیف یا ترجمه کنند تا همه بتوانیم از آن نیز منتفع شویم.

در پایان از هم‌کاری خوب و صمیمی خانواده و مخصوصاً همسر مهربانم به پاس تمام فداکاری‌هایش و فراهم کردن امکان کار مداوم بر روی این اثر بی‌نهایت سپاسگزاری می‌کنم.

محسن نوکاریزی

۲۶ اسفند ۱۳۹۳

پیش‌گفتار

در این کتاب حوزه معماری اطلاعات از دیدگاه حرفه‌مند اطلاع‌رسانی بررسی می‌شود و هدف تشریح مفاهیم به شیوه‌ای است که برای حرفه‌مندان اطلاع‌رسانی و نیز خوانندگان بیش‌تری دسترس‌پذیر باشد. هدف تشریح معماری اطلاعات تا حدودی در بافت کتابداری سنتی، و تا حدی در بافت طراحی نظام‌هاست. موضوعات ربط به منظور مطالعه معماری اطلاعات متنوع و دارای طیف گسترده‌ای هستند؛ در این کتاب، ادعا نمی‌شود که به تمام جنبه‌های معماری اطلاعات به‌طور مفصل پرداخته می‌شود، اما نمایی کلی از مباحث تهیه می‌شود به‌گونه‌ای که درک نظری و عملی اصولی از این مبحث فراهم شود. این کتاب در شش فصل تنظیم شده است:

- فصل ۱: معماری اطلاعات: مقدمه. در این فصل دامنه موضوع بررسی و شیوه‌های متنوع تعریف معماری اطلاعات به بحث گذاشته می‌شود. سپس در ادامه، مفاهیم اساسی معماری اطلاعات، نظیر نمایه‌سازی، رده‌بندی، فهرست‌نویسی و طراحی کاربر‌محور بررسی خواهد شد.
- فصل ۲: مباحث مقدماتی. در این فصل بر مراحل پیش از طراحی ایجاد معماری‌های اطلاعات تأکید می‌شود. استفاده نهایی و اثربخشی نظام اطلاع‌رسانی وابسته به بررسی کامل نیازهای کاربران، نیازهای سازمانی، وظایف و منابع خاص است. هر یک از این حوزه‌ها به تفصیل تشریح می‌شود، و

سودمندی روش‌های پژوهش متعدد مورد بحث قرار می‌گیرد. در قسمت خلاصه این فصل نشان داده می‌شود چگونه مراحل طراحی مقدماتی به کل ایجاد نظام‌ها کمک می‌کند.

- **فصل ۳: جستجو و یافتن.** در این فصل بر امکانات جستجو و بازیابی تأکید می‌شود. ویژگی‌های خاص جستجو در بافت راهبرد جستجو قرار می‌گیرند و راهبردهای تحلیلی و مرور بررسی خواهند شد. ویژگی‌های موتور جستجو و ایجاد تاکسونومی به تفصیل بررسی می‌شود.

- **فصل ۴: مدارک و توصیف مدرک.** در اینجا تأکید بر اطلاعات گنجانده شده در معماری است. پس از تشریح مدیریت پیشینه‌ها و تحلیل محتوا، خلق ابرداده و مجموعه ابرداده دوبلین کور بررسی می‌شود. در ادامه بر ساخت اصطلاحنامه به‌مثابه وسیله کنترل واژگانی و ترسیم روابط معنایی در میان موضوعات تمرکز می‌شود. این بحث ما را به بحث هستی‌شناسی‌ها به مثابه ابزار ارزش‌افزایی به امکانات جستجو و بازیابی می‌کشاند.

- **فصل ۵: طراحی محیط رابط و صفحه نمایش.** در این فصل، از مدیریت اطلاعات به اکتشاف اصول طراحی محیط رابط و کاربردپذیری می‌رویم. پیش از طراحی چیدمان صفحه نمایش، ویژگی‌های مسیریابی، ارتباط تصویری استفاده از رنگ و چگونگی کمک آن‌ها هم به کارایی و هم به جذبه زیباشناختی، مفاهیم اساسی تعامل انسان رایانه به اجمال بیان و بحث می‌شود.

- **فصل ۶: مدیریت و نگهداری.** در این فصل، به بحث درباره اهمیت راهبرد و خط‌مشی در مدیریت ایجاد معماری اطلاعات پرداخته می‌شود. سپس بر مباحث پس از ایجاد تأکید می‌شود. صرف نظر از میزان مناسب بودن طراحی معماری اطلاعات، ارزش مداوم آن برای سازمان به این بستگی دارد که خوب مدیریت و از آن نگهداری شود. نقش‌ها و مسؤولیت‌ها در درون بافت مباحث مدیریت و نگهداری فهرست‌وار ارائه شده است.

- فصل ۷: ارزشیابی. در این فصل، تمایی کلی از تمام مباحث زیر پوشش در این کتاب، با بررسی پژوهش ارزیابانه به‌طور عام و معیارهای ارزشیابی به‌طور خاص، تدارک دیده می‌شود. بالاخره، طیف مشاغل و عناوین مشاغل مرتبط با معماری اطلاعات تشریح می‌گردد.

تصاویری از صفحات نمایش در طول کتاب به منظور ترسیم ویژگی‌های نظام‌ها و نیز متن متمم به منظور تشریح بیش‌تر یا ترسیم نکات مطرح استفاده شده است. برای هر کسی که تمایل دارد مفاهیم را به‌طور عمیق درک کند، فهرست منابع اضافی تهیه شده است.

www.ketab.ir